

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. Describe the circumstances of Rabbi Elazar ben Azaria's appointment to the highest position in the Yeshiva of Yavneh?
2. What were Rabbi Elazar's special qualifications for the position?
3. How old was he when he received the appointment?
4. Who was Rabbi Elazar's mentor?
5. Who was Rabbi Elazar's uncle?

This and much more will be addressed in the eighth lecture of this series: "Rabbi Elazar ben Azaria".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the tape and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book was designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it as well as a handy reference guide and for quick review.

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE
Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series II Lecture #8

RABBI ELAZAR BEN AZARIA: THE SPLENDOR OF TORAH

I. The Child Prodigy

A.

ת"ר מעשה בתלמיד אחד שבא לפני ר' יהושע א"ל תפלת ערבית רשות או חובה אמר ליה רשות בא לפני רבן גמליאל א"ל תפלת ערבית רשות או חובה א"ל חובה א"ל והלא ר' יהושע אמר לי רשות א"ל המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש כשנכנסו בעלי תריסין עמד השואל ושאל תפלת ערבית רשות או חובה א"ל רבן גמליאל חובה אמר להם רבן גמליאל לחכמים כלום יש אדם שחולק בדבר זה אמר ליה ר' יהושע לאו א"ל והלא משמך אמרו לי רשות אמר ליה יהושע עמוד על רגליך ויעידו בך עמד רבי יהושע על רגליו ואמר אלמלא אני חי והוא מת יכול החי להכחיש את המת ועכשיו שאני חי והוא חי היאך יכול החי להכחיש את החי היה רבן גמליאל יושב ודורש ור' יהושע עומד על רגליו עד שרננו כל העם ואמרו לחוצפית התורגמן עמוד ועמד אמרי עד כמה נצעריה וניזיל בר"ה אשתקד צעריה בבכורות במעשה דר' צדוק צעריה הכא נמי צעריה תא ונעבריה מאן נוקים ליה נוקמיה לרבי יהושע בעל מעשה הוא נוקמיה לר' עקיבא דילמא עניש ליה דלית ליה זכות אבות אלא נוקמיה לר' אלעזר בן עזריה דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא הוא חכם דאי מקשי ליה מפרק ליה והוא עשיר דאי אית ליה לפלוחי לבי קיסר אף הוא אזל ופלח והוא עשירי לעזרא דאית ליה זכות אבות ולא מצי עניש ליה אתו ואמרו ליה ניחא למר דליהוי ריש מתיבתא אמר להו איזיל ואימליך באינשי ביתי אזל ואמליך בדביתהו אמרה ליה דלמא מעברין לך אמר לה לשתמש אינש יומא חדא בכסא דמוקרא ולמחר ליתבר אמרה ליה לית לך חירותא ההוא יומא בר תמני סרי שני הוה אתרחיש ליה ניסא ואהדרו ליה תמני סרי דרי חירותא היינו דקאמר ר' אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא בן שבעים שנה תנא אותו היום סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס שהיה ר"ג מכריז ואומר כל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש ההוא יומא אתוספו כמה ספסלי א"ר יוחנן פליגי בה אבא יוסף בן דוסתאי ורבנן חד אמר אתוספו ארבע מאה ספסלי וחד אמר שבע מאה ספסלי הוה קא חלשא דעתיה דר"ג אמר דלמא ח"ו מנעתי תורה מישראל אחזו ליה בחלמיה חצבי חירוי דמליין קטמא ולא היא ההיא ליתובי דעתיה הוא דאחזו ליה תנא עדיות בו ביום נשנית וכל היכא דאמרינן בו ביום ההוא יומא הוה ולא היתה הלכה שהיתה תלויה בבית המדרש שלא פירשוה ואף ר"ג לא מנע עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת דתנן בו ביום בא יהודה גר עמוני לפניהם בבית המדרש אמר להם מה אני לבא בקהל א"ל ר"ג אסור אתה לבא בקהל א"ל ר' יהושע מותר אתה לבא בקהל א"ל ר"ג הלא כבר נאמר לא יבא עמוני ומואבי בקהל ד' א"ל ר' יהושע וכי עמוזן ומואב במקומן הן יושבין כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות שנאמר ואסיר גבולות עמים ועתידותיהם שוסתי ואוריד כאביר יושבים וכל דפריש מרובא פריש אמר לו ר"ג והלא כבר נאמר ואחרי כן אשיב את שבות בני עמוזן נאם ד' וכבר שבו אמר לו ר' יהושע והלא כבר נאמר ושבותי את שבות עמי ישראל ועדיין לא שבו מיד התירוהו לבא בקהל א"ר"ג הואיל והכי הוה איזיל ואפייסיה לר' יהושע כי מטא לביתה חזינהו לאשיתא דביתהו דמשחרן א"ל מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה

א"ל אוי לו לדור שאתה פרנסו שאי אתה יודע בצערן של ת"ח במה הם מתפרנסים ובמה הם נזונים אמר לו נעניתי לך מחול לי לא אשגח ביה עשה בשביל כבוד אבא פייס אמרו מאן ניזיל ולימא להו לרבנן אמר להו ההוא כובס אנא אזילנא שלח להו ר' יהושע לבי מדרשא מאן דלביש מדא ילבש מדא ומאן דלא לביש מדא ימר ליה למאן דלביש מדא שלח מדך ואנא אלבשיה אמר להו ר"ע לרבנן טרוקו גלי דלא ליתו עבדי דר"ג ולצערו לרבנן א"ר יהושע מוטב דאיקום ואיזיל אנא לגביהו אתא טרף אבבא א"ל מזה בן מזה יזה ושאינו לא מזה ולא בן מזה יאמר למזה בן מזה מימך מי מערה ואפרך אפר מקלה א"ל ר"ע רבי יהושע נתפייסת כלום עשינו אלא בשביל כבודך למחר אני ואתה נשכים לפתחו אמרי היכי נעביד נעבריה גמירי מעלין בקדש ואין מורידין נדרוש מר חדא שבתא ומר חדא שבתא אתי לקנאווי אלא לדרוש ר"ג תלתא שבתא וראב"ע חדא שבתא והיינו דאמר מר שבת של מי היתה של ראב"ע היתה ואותו תלמיד ר' שמעון בן יוחאי הוה. ברכות כז:

It is related that a certain disciple came before Rabbi Yehoshua and asked him, "Is the evening tefillah (prayer) compulsory or optional?" He replied, "It is optional." He then came before Rabban Gamliel and asked him, "Is the evening Tefillah compulsory or optional?" He replied, "It is compulsory." "But," he said, "did not R. Yehoshua tell me that it is optional?" He said, "Wait till the shield bearers (scholars) enter the Bais ha-Midrash." When the shield bearers (scholars) came in, the questioner rose and inquired, "Is the evening tefillah compulsory or optional?" Rabban Gamliel replied, "It is compulsory." Said Rabban Gamliel to the Sages, "Is there anyone who disputes this?" Rabbi Yehoshua replied to him, "No." He said to him, "Did they not report you to me as saying that it is optional?" He then went on, "Yehoshua, stand up and let them testify against you!" Rabbi Yehoshua stood up and said, "Were I alive and he (the witness) dead, the living could contradict the dead. But now that he is alive and I am alive, can the living contradict the living?" Rabban Gamliel remained sitting and expounding and Rabbi Yehoshua remained standing, until all the people there began to shout and say to Chuzpith the Turgeman (the one who explained the words of Rabban Gamliel to the assembled), "Stop!" and he stopped. They then said, "How long is he (Rabban Gamliel) to go on insulting him (Rabbi Yehoshua)? On New Year last year he insulted him; he insulted him in the matter of the firstborn in the affair of Rabbi Tzadok; now he insults him again! Come, let us depose him! Whom shall we appoint instead? We can hardly appoint Rabbi Yehoshua, because he is one of the parties involved. We can hardly appoint Rabbi Akiva because perhaps Rabban Gamliel will bring a curse on him because he has no ancestral merit. Let us then appoint Rabbi Elazar Ben Azariah, who is wise and rich and the tenth in descent from Ezra. He is wise, so that if anyone puts a question to him he will be able to answer it. He is rich, so that if occasion arises for paying court to Caesar he will be able to do so. He is tenth in descent from Ezra, so that he has ancestral merit and he (Rabban Gamliel) cannot bring a curse on him." They went and said to him, "Will your honor consent to become head of the Yeshivah?" He replied, "I will go and consult the members of my family." He went and consulted his wife. She said to him, "Perhaps they will depose you later on." He replied to her, "[There is a proverb:] Let a man use a cup of honor for one day even if it be broken the next." She said to him, "You have no white hair." He was eighteen years old that day, and a miracle was wrought for him and eighteen rows of hair turned white. That is why R. Elazar B. Azariah said, "Behold I am about seventy years old", and he did not say [simply] seventy years old. A Tanna taught: On that day the doorkeeper was removed and permission was given to [all] the disciples to enter. For Rabban Gamliel had issued a proclamation

[saying], "No disciple whose character does not correspond to his exterior may enter the Bais ha-Midrash." On that day many benches were added. R. Yochanan said, "There is a difference of opinion on this matter between Abba Yosef ben Dosetai and the Rabbis. One [authority] says that four hundred benches were added, and the other says seven hundred." Rabban Gamliel became alarmed and said, "Perhaps, G-d forbid, I withheld Torah from Israel!" He was shown in his dream white casks full of ashes. This, however, really meant nothing; he was only shown this to appease him.

A Tanna taught: Eduyyos was formulated on that day - and wherever the expression "on that day" is used, it refers to the day [that Rabbi Elazar ben Azariah was appointed]. There was no halacha about which any doubt had previously existed in the Bais ha-Midrash which was not fully elucidated [on that day]. Rabban Gamliel also did not absent himself from the Bais ha-Midrash a single hour, as we have learnt: On that day Yehudah, an Ammonite proselyte, came before them in the Bais ha-Midrash. He said to them, "Am I permitted to enter the assembly (get married with a Jewish woman)?" Rabbi Yehoshua said to him, "You are permitted to enter the congregation." Said Rabban Gamliel to him, "Is it not already laid down: An Ammonite or a Moabite shall not enter into the assembly of the L-rd (Deuteronomy 23:4)?" Rabbi Yehoshua replied to him, "Do Ammon and Moab still reside in their original homes? Sancherib king of Assyria long ago went up and mixed up all the nations, as it says: I have removed the bounds of the peoples and have robbed their treasures and have brought down as one mighty their inhabitants (Isaiah 10:13); and whatever strays (from a group) is assumed to belong to the larger section of the group." Said Rabban Gamliel to him, "But has it not been said: But afterward I will bring back the captivity of the children of Ammon, saith the L-rd (Jeremiah 49:6), so that they have already returned?" To which Rabbi Yehoshua replied, "And has it not been said: And I will turn the captivity of My people Israel (Amos 9:14), and they have not yet returned?" Forthwith they permitted him to enter the congregation. Rabban Gamliel thereupon said, "This being the case, I will go and apologize to Rabbi Yehoshua." When he reached his house he saw that the walls were black. He said to him, "From the walls of your house it is apparent that you are a charcoal burner (or blacksmith)." He replied, "Alas for the generation of which you are the leader, seeing that you know nothing of the troubles of the scholars and their struggles to support and sustain themselves!" He said to him, "I apologize, forgive me." He paid no attention to him. "Do it," he said, "out of respect for my father." He then became reconciled to him. They said, "Who will go and tell the Rabbis?" A certain fuller said to them, "I will go." Rabbi Yehoshua sent a message to the Bais ha-Midrash saying, "Let him who is accustomed to wear the robe wear it. Shall he who is not accustomed to wear the robe say to him who is accustomed to wear it, 'Take off your robe and I will put it on?'" Said Rabbi Akiba to the Rabbis, "Lock the doors so that the servants of Rabban Gamliel should not come and upset the Rabbis." Said Rabbi Yehoshua, "I had better get up and go to them." He came and knocked at the door. He said to them, "Let the sprinkler son of a sprinkler sprinkle; shall he who is neither a sprinkler nor the son of a sprinkler say to a sprinkler son of a sprinkler, 'Your water is cave water and your ashes are oven ashes?'" Said Rabbi Akiba to him, "Rabbi Yehoshua, you have received your apology, have we done anything except out of regard for your honour? Tomorrow morning you and I will rise early to his door." They said, "How shall we do? Shall we depose him (R. Eleazar B. Azariah)? We have a rule that we may raise an object to higher level of sanctity but must not degrade it to a lower level. If we let one Master preach on one Sabbath and one on the next, this will cause jealousy. Let therefore Rabban Gamliel

preach three Sabbaths and Rabbi Elazar ben Azariah one Sabbath." And it is in reference to this that a Master said: Whose Sabbath was it? It was the Sabbath of Rabbi Elazar ben Azariah. And that disciple was Rabbi Shimon ben Yochai. **Berachos 27B**

B.

ומעשה בתלמיד אחד שבא ושאל את רבי יהושע תפלת הערב מהו א"ל רשות בא ושאל את ר"ג תפלת הערב מהו א"ל חובה א"ל והא רבי יהושע אמר לי רשות א"ל למחר כשאכנס לבית הוועד עמוד ושאל את ההלכה הזאת למחר עמד אותו תלמיד ושאל את ר"ג תפלת הערב מהו א"ל חובה א"ל והא ר' יהושע אמר לי רשות אמר ר"ג לר' יהושע את הוא אומר רשות א"ל לאו א"ל עמוד על רגליך ויעידו כן והיה ר"ג יושב ודורש ורבי יהושע עומד על רגליו עד שריננו כל העם ואמרו לרבי חוצפית המתורגמן הפטר את העם אמרו לרבי זינון החזן אמור התחיל ואמר התחילו כל העם ועמדו על רגליהם ואמרו לו כי על מי לא עברה רעתך תמיד הלכו ומינו את ראב"ע בישיבה בן שש עשרה שנה ונתמלא כל ראשו שיבות והיה ר"ע יושב ומצטער ואמר לא שהוא בן תורה יותר ממני אלא שהוא בן גדולים יותר ממני אשרי אדם שזכו לו אבותיו אשרי אדם שיש לו יתד במי להיתלות בה וכי מה היתה יתידתו של ראב"ע שהיה דור עשירי לעזרא וכמה ספסלין היו שם רבי יעקב בר סיסי אמר שמונים ספסלין היו שם של תלמידי חכמים חוץ מן העומדים לאחורי הגדר רבי יוסי בר אבון אמר שלש מאות היו שם חוץ מן העומדים לאחורי הגדר כיי דתנינן תמן ביום שהושיבו את ראב"ע בישיבה תמן תנינן זה מדרש דרש ראב"ע לפני חכמים בכרם ביבנה וכי כרם היה שם אלא אלו תלמידי חכמים שהיו עשויין שורות שורות ככרם מיד הלך לו ר"ג אצל כל אחד ואחד לפייסו בביתו אזל גבי רבי יהושע אשכחיה יתיב עביד מחטיין א"ל אילין את חיי א"ל ועד כדון את בעי מודעי אוי לו לדור שאתה פרנסו א"ל נעניתי לך ושלחון גבי ראב"ע חד קצר ואית דמריין ר"ע הוה א"ל מי שהוא מזה בן מזה יזה מי שאינו לא מזה ולא בן מזה יימר למזה בן מזה מימך מי מערה ואפרך אפר מקלה א"ל נתרציתם אני ואתם נשכים לפתחו של ר"ג אעפ"כ לא הורידוהו מגדולתו אלא מינו אותו אב בית דין. ירושלמי ברכות ד:א

There was an incident with a disciple who came and asked Rabbi Yehoshua, "What is the status of the tephilla (prayer) of the evening?" He replied, "It is optional." He came and asked Rabban Gamliel, "What is the status of the evening tephilla (prayer)?" He replied, "It is compulsory." He (the disciple) said, "But Rabbi Yehoshua told me that it is optional." He replied, "Tomorrow when I come to the meeting house, stand and ask for clarification of the halacha." The next day, that disciple stood up and asked Rabban Gamliel, "Is the tephilla of the evening optional or compulsory?" He (Rabban Gamliel) answered, "Compulsory". He (the disciple) replied, "But Rabbi Yehoshua told me that it is optional." Rabban Gamliel asked Rabbi Yehoshua, "Did you say that it is optional?" He replied, "No." "Stand on your feet," he said, "and they will testify against you." Rabban Gamliel sat and delivered a discourse while Rabbi Yehoshua was standing on his feet. [The situation remained so] until the people started murmuring and told Rabbi Chutzpis the Meturgamin (the one appointed to explain the discourse to the assembled), "Dismiss the people." They said to Rabbi Zinun the caretaker, "Tell him (Rabban Gamliel) that he is no longer acceptable to remain in his position." He began to tell him. All the people stood on their feet and told him (Rabban Gamliel), "On whom hasn't your wickedness constantly passed? (Nahum 3:19)" They went and appointed Rabbi Elazar ben Azariah in [the capacity of head of] the Yeshivah. He was sixteen years old and his head became full of white hair.

Rabbi Akiva was sitting in pain and said, "Not that he is a greater Torah scholar than I, but rather that he is much more a descendant of great men than I. Fortunate is the person that has a peg to hang on." What was the "peg" of Rabbi Elazar ben Azaria? He was the tenth generation from Ezra.

How many benches were there? Rabbi Yaakov ben Sissi said that there were eighty benches [full] of scholars besides those [scholars] that were standing behind the fence. Rabbi Yosi ben Avun said that there were three hundred benches [full of scholars] besides those [scholars] that were standing behind the fence.

[This incident is alluded to] in a Mishna we learned there (Zevachim 11b), "On the day that they appointed Rabbi Elazar ben Azariah to the position [of Rosh Yeshiva]." [His position as Rosh Yeshiva is also alluded to] in a Mishna we learned there (in Kesuvos 49a), "This was the discourse that Rabbi Elazar ben Azaria expounded in the presence of the sages in the 'vineyard' of Yavneh." Was there a vineyard there [in Yavneh]? Rather, this refers to the sages that were positioned row upon row like a vineyard.

Without delay, Rabban Gamliel went to each one in his home to appease them. When he went to the home of Rabbi Yehoshua, he found him making needles. He said to him, "Is this how you make your living?" "You should have known this already," he replied. "Woe is the generation that you are its leader." He (Rabban Gamliel) said to him, "I have replied [to your wishes and have already asked forgiveness]." They sent a fuller to Rabbi Elazar ben Azariah (some say that it was Rabbi Akiva himself that went to tell the Bais HaMidrash). He said to them, "Let he who is a sprinkler the son of a sprinkler sprinkle. Should he who is neither a sprinkler nor the son of a sprinkler tell the sprinkler the son of a sprinkler that your water is cave water and your ashes are oven ashes?" [He replied to Rabbi Yehoshua,] "You've received an apology? You and I will arise and go to the entrance of Rabban Gamliel." Even so, they did not lower him (Rabbi Elazar ben Azariah) from his position but rather they appointed him to be Av Bais Din (head of the Rabbinical Court). **Yerushalmi Berachos 4:1**

C.

בימי רבי דוסא בן הרכינס התירו צרת הבת לאחין והיה הדבר קשה לחכמים מפני שחכם גדול היה ועיניו קמו מלבא לבית המדרש אמר ומי ילך ויודיעו אמר להן רבי יהושע אני אלך ואחריו מי רבי אלעזר בן עזריה ואחריו מי ר"ע הלכו ועמדו על פתח ביתו נכנסה שפחתו אמרה לו רבי חכמי לישראל באין אצלך אמר לה יכנסו ונכנסו תפסו לרבי יהושע והושיבהו על מטה של זהב א"ל רבי אמור לתלמידך אחר וישב אמר לו מי הוא רבי אלעזר בן עזריה אמר ויש לו בן לעזריה חבירנו קרא עליו המקרא הזה נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם תפסו והושיבו על מטה של זהב א"ל רבי אמור לתלמידך אחר וישב א"ל ומי הוא עקיבא בן יוסף א"ל אתה הוא עקיבא בן יוסף ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו שב בני שב כמותך ירבו בישראל. יבמות ט"ז.

In the days of Rabbi Dosa ben Harkinas, the rival of a daughter [whose husband died without children] was permitted to marry the brothers. This ruling was very disturbing to the Sages, because he was a great scholar and his eyes were dim so that he was unable to come to the house of study. When a discussion took place as to who should go and communicate with him, Rabbi Yehoshua said to them, "I will go." "And who after him?" - "Rabbi Elazer ben Azariah." "And who after him?" - "Rabbi Akiva." They went and stood at the entrance of his house. His maid entered and told him, "Master, the Sages of Israel have come to you." "Let them enter," he said to her; and they entered. Taking hold of Rabbi Yehoshua he made him sit upon a golden couch. The latter said to him, "Master, will you ask your other disciple to sit down?" "Who is he?" he enquired. - "Rabbi Elazer ben Azariah." "Has our friend Azariah a son?" he exclaimed, and applied to him this Scriptural text: I have been young and now I am old; yet have I not seen the righteous foresaken, nor his seed begging bread (Psalms 37:25); and so took hold of him also and made him sit upon a golden couch. "Master," said he, "will you ask your next disciple also to sit down?" "And who is he?" he asked. - "Akiva the son of Yosef." "You are," he exclaimed, "Akiva the son of Yosef whose name is known from one end of the world to the other! Sit down, my son, sit down. May men like you multiply in Israel." **Yevomos 16a**

D.

מאי בוז יבוזו לו אמר עולא לא כשמעון אחי עזריה ולא כר' יוחנן דבי נשיאה אלא כהלל ושכנא דבי אתא רב דימי אמר הלל ושכנא אחי הוו הלל עסק בתורה שכנא עבד עיסקא לסוף א"ל תא נערוב וליפלוג יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו'. סוטה כא.

What is the meaning of the verse: He would utterly be scorned (Shir HaShirim 8:7)? - Ulla said: Not like Shimon the brother of Azariah nor like Rabbi Yochanan of the Prince's house but like Hillel and Shachna. When Rabbi Dimi came he related that Hillel and Shachna were brothers; Hillel engaged in Torah and Shachna was occupied in business. Eventually [Shachna] said to him (Hillel), "Come, let us become partners and divide." A Bas Kol (a voice from Heaven) issued forth and proclaimed, "If a man would give all the substance of his house etc." (Shir HaShirim 8:7) **Sotah 21a**

E.

רבי אלעזר בן עזריה גם הוא עשירי לעזרא ושמעון דודו והוא הידוע שמעון אחי עזריה. הקדמת רמב"ם לפירוש המשניות

Rabbi Elazar ben Azariah was also the tenth generation from Ezra [the Scribe] and Shimon was his uncle. This is the well known Shimon the brother of Azaria (Sota 21a). **Rambam. Introduction to his commentary on Mishna**

F.

רבי יוסי הוה ליה אנתתא בישא והות דאחתיא והות בזית ליה קדם תלמידוי אמריין תלמידיו שבקא להדא אנתתא בישא דליתא מיקרך אמר להון פורנא רב עלי לית בידי מה אשבוק לה חד זמן הוון יתבין פשטיין הוא ור"א בן עזריה דמן חסלין א"ל משגח רבי ואנן סלקין בביתא א"ל אין סליק כי סליק אמכת לאפה ונפקת לה צפה בההיא קדירה אמר לה אית בההיא קדירה כלום א"ל אית פרפריין אזל גליתיה ואשכח פרגיין ידע ר"א בן עזריה מה הוא שמע. יתבון להון אכלין א"ל רבי לא אמרת אלא פרפריין והא אשכחנן בגוה פרגיין א"ל מעשה נסים הן מן דחסלין א"ל רבי שבוקא ההיא אנתתא מינך דלית היא עבדא ליקרתך א"ל פורנא רב עלי ולית בי מה אשבוק לה א"ל אנן יהבינן לה פורנא ושבקית מינך עבדון ליה כן פסק לה פורנא ושבק יתה מיניה ואסבון יתיה איתתא אחרא טבא מינה גרמון חובין דההיא איתתא ואזלת ואתנסבית לסנטריין דקרתא לבתר יומין אתון יסורין עליו ואיתעוור והוות ציירת בידיה ומחזרא ליה על שקקיא דקרתא כיון דהות מטיא בשקקיא דרבי יוסי הגלילי הות קיימא לה וחזרה לאחורה מן דהוה ההוא גברא חכים קרתא אמר לה למה את לא מובלת לי לשכונתיה דרבי יוסי הגלילי דאנא שמע דההוא עביד מצוה אמרת ליה משבקתיה אנא ולית בי דליחמי סבר אפוהי חד זמן אתון קרון בשכונתיה דרבי יוסי ארגיש בה יום קדמוי ויום תניין ושרי מחי לה ואזיל קלהון והוון מתבזין בכל קרתא אודיק ר' יוסי לקלהון וחמהון מתבזין בגו שוקא א"ל למה את מחי לה א"ל כל יום היא מובדה פרנסתיה דהדין שקקיה מיני כיון דשמע רבי יוסי כן נסביהון ויהיב יתהון בחדא ביתא מן דידיה והוה מפרנס יתהון כל יומי חייהון על שם ומבשרך לא תתעלם. מדרש בראשית רבה יז:ג

Rabbi Yosei [HaGalilee] had a terrible wife. She was the daughter of his sister, but she would disgrace him in front of his disciples. His disciples advised him to divorce this terrible woman because she didn't treat him with respect. He replied to them that the alimony payment that was mandated by the Kesuvah [in case of divorce] was too enormous for him to pay. Once, when he and Rabbi Elazar ben Azariah had finished learning together, Rabbi Yosei told Rabbi Elazar, "Listen to me, and come and eat at my house." He consented. When they entered the house, his wife turned her face away from him, looking downward [in anger], and left the room. Rabbi Yosei looked at a pot [that was on the stove] and asked [his wife], "Is there anything in there?" "There are some 'parparein' (a kind of appetizer)," she answered. He went and opened the pot and found some chicken (not "parparein"). Rabbi Elazar realized what he had heard. As they sat down to eat, Rabbi Elazar ben Azariah said to him, "Rabbi, you said we were only going to have 'papparein' and yet we've found in the pot chicken?" "A miracle," he replied. As they were finishing he (Rabbi Elazar) told him, "Divorce that woman. She doesn't treat you with respect." "The alimony payment is too great. I can't pay it." "We'll give you the money for the alimony. Just rid yourself of her." He did just that. He gave her her alimony (Kesuvah payment), he divorced her, and eventually, he married a much better wife. Due to the shortcomings of that woman (the former wife of Rabbi Yosei), she married a policeman of that city. After a while, he was in great pain and [eventually] became blind. She would hold him by the hand and take him around the marketplaces of the city. When she would go by the street of Rabbi Yosei HaGalilee she would stop and turn around. Because her husband was familiar with the city [even in his blind state], he asked her [point blank], "Why don't you take me to the neighborhood of Rabbi Yosei HaGalilee? I have heard that he does good deeds [i.e. charitable acts]." She replied, "I am his divorcee. [From shame,] I don't want to be the beneficiary of his good will." One time, they happened to come to the neighborhood of Rabbi Yosei [to collect alms]. He

complained about her [conduct] the first few days [of their begging] and then started being physically abusive. Their commotion and disgrace was heard throughout the city. Rabbi Yosei heard their screams and saw their disgraceful conduct outside in the street. He asked him (the former policeman), "Why are you hitting her?" He replied, "Everyday she's making me lose the income I would have gained from this area." When Rabbi Yosei heard this, he took them and placed them in one of the houses that he owned and supported them as long as they lived; as it is written, "Hide not from your own flesh." (Isaiah 58:7) **Midrash Beraishis Rabbah 17:3**

G.

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק. הגדה של פסח

There was an incident with Rabbi Eleazar, Rabbi Yehoshua, Rabbi Elazar ben Azariah, Rabbi Akiva, and Rabbi Tarphon who were reclining (eating) in Bnai Brak. **Hagadah of Passover**

II. The Legacy of Rabbi Elazar ben Azariah

A.

רבי אלעזר בן עזריה אומר אם אין תורה אין דרך ארץ אם אין דרך ארץ אין תורה אם אין חכמה אין יראה אם אין יראה אין חכמה אם אין בינה אין דעת אם אין דעת אין בינה אם אין קמח אין תורה אם אין תורה אין קמח. הוא היה אומר כל שחכמתו מרובה ממעשיו למה הוא דומה לאילן שענפיו מרובין ושרשיו מועטין והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו שנאמר והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב ושכן חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשב אבל כל שמעשיו מרובין מחכמתו למה הוא דומה לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרובין שאפי' כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו שנאמר והיה כעץ שתול על פלגי מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום והיה עלהו רענן ובשנת בצורת לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי. אבות ג:יז

Rabbi Elazar ben Azariah says, "If there is no Torah, there is no worldly occupation; if there is no worldly occupation, there is no Torah. If there is no wisdom, there is no fear of G-d; if there is no fear of G-d, there is no wisdom. If there is no knowledge, there is no understanding; if there is no understanding, there is no knowledge. If there is no flour there is no Torah; if there is no Torah, there is no flour." He used to say, "Anyone whose wisdom exceeds his good deeds, to what is he likened? - to a tree whose branches are numerous but whose roots are few; then the wind comes and uproots it and turns it upside down; as it is said: And he shall be like an isolated tree in an arid land and shall not see when good comes; he shall dwell on parched soil in the wilderness, on a salted land, uninhabited. (Jeremiah 17:6) But one whose branches are few but whose roots are numerous; even if all the winds of the world were to come and blow against it, they could not budge it from its place; as it is said: And he shall be like a tree planted by waters, toward the stream spreading its roots, and it shall not notice the heat's arrival, and its foliage shall be fresh; in the year of drought it shall not worry, nor shall it cease from yielding fruit. (Jeremiah 17:8)" **Avos 3:17**

B.

ת"ר מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בן חסמא שהלכו להקביל פני ר' יהושע בפקיעין אמר להם מה חידוש היה בבית המדרש היום אמרו לו תלמידך אנו ומימך אנו שותין אמר להם אף על פי כן אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש שבת של מי היתה שבת של ר' אלעזר בן עזריה היתה ובמה היתה הגדה היום אמרו לו בפרשת הקהל ומה דרש בה הקהל את העם האנשים והנשים והטף אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין כדי ליתן שכר למביאיהן אמר להם מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני ועוד דרש את ד' האמרת היום וד' האמירך היום אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתונוי חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם אתם עשיתונוי חטיבה אחת בעולם דכתיב שמע ישראל ד' אלקינו ד' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ואף הוא פתח ודרש דברי חכמים כדרבונות וכמסמרות נטועים בעלי אסופות נתנו מרועה אחד למה נמשלו דברי תורה לדרבן לומר לך מה דרבן זה מכוין את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם אף דברי תורה מכוונים את לומדיהן מדרכי מיתה לדרכי חיים אי מה דרבן זה מטלטל אף דברי תורה מטלטלין ת"ל מסמרות אי מה מסמר זה חסר ולא יתר אף דברי תורה חסירין ולא יתירין ת"ל נטועים מה נטיעה זו פרה ורבה אף דברי תורה פריין ורביין בעלי אסופות אלו תלמידי חכמים שיושביין אסופות ועוסקיין בתורה הללו מטמאיין והללו מטהריין הללו אוסריין והללו מתיריין הללו פוסליין והללו מכשיריין שמא יאמר אדם היאך אני למד תורה מעתה תלמוד לומר כולם נתנו מרועה אחד אל אחד נתנן פרנס אחד אמרן מפי אדון כל המעשים ברוך הוא דכתיב וידבר אלקים את כל הדברים האלה אף אתה עשה אזוניך כאפרכסת וקנה לך לב מבין לשמוע את דברי מטמאים ואת דברי מטהרים את דברי אוסריין ואת דברי מתיריין את דברי פוסליין ואת דברי מכשיריין בלשון הזה אמר להם אין דור יתום שר' אלעזר בן עזריה שרוי בתוכו. חגיגה ג.

Our Rabbis taught: Once Rabbi Yochanan ben Beroka and Rabbi Elazar ben Chisma went to pay their respects to Rabbi Yehoshua at Peki'in. Said he to them, "What new teaching was there at the Yeshiva today?" They replied, "We are your disciples and your waters do we drink." He replied back to them, "Even so, it is impossible for a yeshiva session to pass without some novel teaching. Whose Sabbath was it?" "It was the Sabbath of Rabbi Elazar Ben Azariah," [they replied]. "And what was the theme of his Haggadic discourse today?" They answered, "The section 'Assemble' (Hakhel)." "And what exposition did he give thereon?" [They replied,] "'Assemble the people, the men and the women and the little ones.' (Deuteronomy 31:12) If the men came to learn, the women came to hear, but wherefore have the little ones to come? In order to grant reward to those that bring them." Said he to them, "There was a beautiful jewel in your hand, and you sought to deprive me of it."

He further expounded: "Thou has avouched the L-rd this day and the L-rd has avouched thee this day." (Deuteronomy 26:17-18) The Holy One, blessed be He, said to Israel, "You have made me a unique object of your love in the world and I shall make you a unique object of My love in the world. You have made me a unique object of your love, as it is written: Hear, O Israel, the L-rd our G-d, the L-rd is One. (Deuteronomy 6:4) And I shall make you a unique object of My love, as it is said: And who is like unto Thy people Israel, a nation one in the earth. (Divrei Hayamim I 17:21)"

And he also took up the text and expounded: "The words of the wise are as goads, and as nails well planted are the words of masters of Assemblies, which are given from one Shepherd." (Koheles 12:11) Why are the words of the Torah likened to a goad? To teach you that just as the goad directs the heifer along its furrow in order to bring forth life to the world, so the words of the Torah direct those who study them from the paths of death to the paths of life. But should you think that just as the goad is movable so the words of the Torah are movable, therefore the text says "nails". But (should you think) that just as the nail diminishes and does not increase, so too the words of the Torah diminish and do not increase, therefore the text says "well planted"; just as a plant grows and increases, so the words of the Torah grow and increase. "The masters of Assemblies" are the disciples of the wise, who sit in manifold assemblies and occupy themselves with the Torah, some pronouncing unclean and others pronouncing clean, some prohibiting and others permitting, some disqualifying and others declaring fit. Should a man say, "How in these circumstances shall I learn Torah?" Therefore the text says, "All of them are given from one Shepherd." One G-d gave them; one leader uttered them from the mouth of the L-rd of all creation, blessed be He. For it is written, "And G-d spoke all these words." (Shemos 20:1) Also do thou make thine ear like the hopper and get thee a perceptive heart to understand the words of those who pronounce unclean and the words of those who pronounce clean, the words of those who prohibit and the words of those who permit, the words of those who disqualify and the words of those who declare fit. He (Rabbi Yehoshua) then spoke to them in the following words: It is not an orphan generation in which Rabbi Elazar ben Azariah lives. **Chagigah 3a**

C.

אמר רב שיזבי משמיה דרבי אלעזר בן עזריה קשיין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף.
פסחים קיח

Rabbi Shizbi said in the name of Rabbi Elazar ben Azariah: Making a living is as difficult as the splitting of the Red Sea. **Pesachim 118a**

D.

ר"ל בשם רבי אלעזר בן עזריה אמר צריך אדם שלא לשנות בן מבניו שע"י כתונת פסים שעשה אבינו יעקב ליוסף וישנאו אותו וגו' מדרש בראשית רבה פד:ח

Resh Lakish said in the name of Rabbi Elazar ben Azariah: A person should be careful not to favor one child over another. Because of the special coat that our Father Yaakov made for Yosef [we read] "And they hated him ..." (Beraishis 37:4). **Midrash Beraishis Rabbah 84:4**

E.

משמת רבי אלעזר בן עזריה בטלו עטרות חכמה שעטרת חכמים עשרם. סוטה מט:

When Rabbi Elazar ben Azariah died, the crowns of wisdom ceased; because "the crown of the wise is their riches." (Proverbs 14:24) **Sotah 49b**